

Naujienu Antroji Dalis

NR. 927

CHICAGO LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXV METAI

OKUPANTO PINKLĖS: DU ATSAKYMAI

“Sėja” ir “Laiškai Lietuviams” apie santykius su pavergtuju kraštu

Santykiavimas su pavergtąja Lietuva yra iš tikrųjų problema-tiškas klausimas. Neseniai jis vėl buvo svarstomas “Sėje” ir “Laiškuose Lietuviams”.

1.

“Sėje”, valstiečių liaudininkų organe, 1969 m. Nr. 1(104) “Bendravimas su tauta” rašinyje, šiuo klausimu pasisako Jurgis Kateiva. Pacitavęs kai kuriuos VLIKo pasisakymus šiuo klausimu bei veiksmų konferencijos Clevelande nusistatymą, autorius pateikia bendravimo būdus.

Jų išskaičiuoja visą dešimtį ir čia juos kiek sutrumpintoje formoje pateikiame. 1. Plačiau-siai susirašinėjant su giminė-mis ir buvusiais pažįstamais...; siuntinėti įdomesnes lietuviškų laikraščių iškarpas. 2. Siųsti ar-timiesiems siuntinius... 3. Iš-rašinėti artimiesiems mokslo ir jiems artimos specialybės knygas ir žurnalus svetimomis kalbomis... 4. Kas gali tevyksta į Lietuvą... 5. Atvykstan-čius iš Lietuvos artimus žmo-nes juo šilčiau priiminėti... 6. Lankyti koncertus, meno vaka-rus, dailės parodas, jeigu čia tai surengia pavergtosios Lietuvos paskiri lietuviai menininkai be sovietinių įstaigų dalyvavimo ir be vietos komunistų tarpinika-vimo. 7. Surengti mūsų iškilių-jų dainininkų... ir dailininkų... koncertus ir parodas Lietuvoje, jei tai suorganizuotų vieni lietuviai okupuotoje Tėvynėje be ryškaus (Sic! V. S.) sovieti-nių organizacijų įsiterpimo. 8. Siuntinėti į Lietuvą... plokšte-les... 9. Sustiprinti lietuviškų transliacijų programas, teikia-mas per Amerikos balso ir Ro-mos radijo. 10. Viešai spaudoje ir susirinkimuose nesmerkti be-silankančių Lietuvoje...”

2.

Tuo pačiu klausimu “Laiškų Lietuviams” 1969 m. Nr. 3 pa-sisako Vytautas Kutkus, rašinyje “Virgilijaus Noreikos kon-certams praėjus”. Nors šis straipsnis yra siauresnių rėmų, tačiau autoriaus išvados yra api-bendrintos ir iš tiesų išsemia vi-są santykiavimo problemą. Vyt. Kutkus — džentelmenas. Ke-liais atvejais jis pabrėžia, jog nesmerkia nei paties Noreikos, nei Windsore vykusio koncerto klausytojų, nors “žiurovų tarpe buvo narių iš Lietuvos Sukilėlių Vyriausybės, Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos Tarybos, Ateitininkų Federaci-jos Tarybos, JAV Lietuvių Bėndruomenės Tarybos, Detroito Organiacijų Centro, Žurnalis-tų Centro Valdybos ir t. t. ir

t. t. Nekritikuoja autorius nei “Draugo”, parapijos biuletenio ir radijo valandėlių, kurie kon-certą reklamavo. Tačiau džentelmeniškas autorius nereiš-čia problemos nudailinimo. Kai kurios ištraukos iliustracijai: “Geriau nukreipkime savo gink-lus ir budrumą į mūsų tikrąjį bendrą priešą, šėtoniškai kla-stingą komunistų rusą, kuris mūsų meilę savo gimtajam kraš-tui ir lietuviškai dainai naudoja mūsų pačių sunaikinimui... Juk, ar kas nors iš mūsų dar te-bėra tokie naivūs ir galvoja, kad Noreika ir kiti iš Lietuvos atvyksta asmenys čia siunčiami mūsų lietuvybei palaikyti arba padėti Lietuvą išvaduoti?... Rusų komunistiniai imperialis-tiniai tikslai nepasikeitė. Kei-čiasi tik priemonės... Esame didelis krislas jų (komunistų, V. S.) akyse, todėl jie nori mus tik išbraukti iš pasaulio are-nos, mus užliūliuoti, suminkš-tinti arba net burnas užčiaupti... ‘Iki kur mūsų politinė beprotybė nuvažiavo’, jei mes pradėsime smerkti tuos, kurie yra nusistatę prieš komunistus... Pagalvo-kime ar tikslu mums eiti į No-reikų koncertus, kuriuose tik savo smalsumą patenkiname? Ir gerai pasvarstykime, kokios to pasekmės”.

3.

Abu rašinius perskaičius, per-šasi kelios išvadinės mintys. Pačių straipsnių mintys yra diametraliai skirtingos. Katei-vai, atrodo, nelabai svarbu, kad nuo straipsnių iškarpa, plokšte-lių ir žurnalų siuntinėjimo gi-minėms ir draugams, šie gali nukentėti, kai tuo tarpu siuntė-jai sėdi sau ramiai “dėdės Sa-mo” prieglobstyje be jokio pa-vojaus asmeniniam saugumui. Lengva ranka Kateiva raginte ragina lankyti koncertus ir pan., jei tik juos surengia “pavergto-sios Lietuvos paskiri lietuviai menininkai be sovietinių įstaigų dalyvavimo...”, tačiau jam vi-sai nesvarbu, kad okupacinėse sąlygose “be sovietinių įstaigų dalyvavimo” pavergtoje Tėvy-nėje nei plaukas nė vienas nuo galvos nenukrenta, jau nekal-bant apie menininkų gastroles užsienyje.

Tačiau Kateiva ne naivus. Se-kančiame punkte jis aiškiai ta-ria, jog išėivijos lietuvių meni-ninkų gastroles rengtinios Lie-tuvoje, “jei tat suorganizuotų vieni lietuviai okupuotoje Tė-vynėje be ryškaus sovietinių or-ganizacijų įsiterpimo”. Vadi-nas, neryškus okupanto dirigavi-mas Kateivai būtų visiškai pri-

(Nukelta į 2 psl.)

Dail. Miko Šileikio parodos atidaryme Balzeko muziejaus gale-rijoje balandžio 12 d. Iš kairės į d.: Kazys Kasakaitis, Dr. A. Gerutis (iš Berno, Šveicarijos), dail. M. Šileikis, Jurgis Kasa-kaitis ir p. Laucevičius.

V. INGELEVIČIUS

LIETUVOS RAUDONOJO KRYŽIAUS 50 METŲ SUKAKTIS

1969 metų sausio mėn. 12 dieną suėjo 50 metų, kai Kau-ne buvo įsteigtas Lietuvos Raudonasis Kryžius. Jo steigi-mo iniciatoriais buvo dr. Ro-kas Šliupas, dr. Jurgis Alekna, dr. Vladas Ingelevičius ir prov. Jonas Makauskis.

Dr. R. Šliupas buvo L. R. K. Vyr Valdybos pirmininku nuo 1919 metų iki 1932 metų galo. Dr. R. Šliupui pirmininkau-jant, L. R. K. įsteigė pirmas R. K. liginines Kaune ir Panevė-žyje. Įsteigė gailestingųjų se-serų mokyklą. Suėjo į ryšį su Tarptautinio R. Kr. Komitetu Ženevoje, išgavo pripažinimą Liet. Raud. Kryžiui ir išvystė bendradarbiavimą su Tarpta-utinio R. Kr. Komitetu.

Įsisteigusiam L. R. Kryžiui iš karto buvo daug darbo. Dar-ėjo karas su įsiveržusiais į Lie-tuvą rusais bolševikais. Vėliau teko gintis nuo hermantininkų ir lenkų. Reikėjo padėti ka-riumenės Sveikatos Tarnybai gydyti sužeistus ir sergančius karius; reikėjo globoti ir, rei-kaalui esant, gydyti tremtinius ir karo belaisvius, kurie pir-majam pasauliniam karui pa-sibaigus grįžo namo ir ėjo per Lietuvą iš Vakarų į Rytus ir iš Rytų į Vakarų. Daugelis tų tremtinių ir karo belaisvių bu-vo išvargę, alkani ir sirgo, ypač užkrečiamomis ligomis.

Rusai valdė Lietuvą nuo 1795 iki 1915 metų. Kada jie karui einant buvo vokiečių iš Lie-tuvos išstumti, paliko Lietuvą su keliomis menkai įrengtomis ligininėmis. Vokiečiai, laikę Lietuvą okupuotą 1915 — 1918 metais, įsteigė daugiau ligo-nių, bet jų buvo vistiek per-mažai ir jos buvo irgi menkai aprūpintos reikalingomis gy-dymo priemonėmis. Kraštas buvo nualintas karo ir ypač vokiečių kontribucijomis. Vis-

ko trūko — maisto, drabužių, vaistų.

Pirm. dr. R. Rokui šliupui daug vargo ir darbo teko pa-dėti, kad išgautų L. R. K. ligo-ninėms viską, kas buvo reika-linga. Teko rinkti aukas iš krašto, ypač ūkininkų. Nema-žai gauta aukų iš Amerikos lietuvių ir JAV Raudonojo Kryžiaus. L. R. K. reikalauja-mą iš jo globos ir gydymo dar-bą atliko sėkmingai.

Vėliau L. R. Kr. padėjo Lie-tuvos Valdžiai pasikeisti poli-tiniais kaliniais ir karo belais-viais su Sovietų Sąjunga ir Lenkija.

Savo Gailestingųjų Seserų Mokyklose L. R. K. ruošė gai-lestingąsias seseris visam kraštui.

Lietuvos Valdžia perdavė Birštono kurortą L. R. Kry-žiui, kuris pagal sutartį su Valdžia tvarkė jį nuo 1924 iki 1944 metų. Per tą laiką LRK kurorto statybai ir kitiems pa-gerinimams įdėjo į jį apie du ir pusę mil. litų.

LRK įsteigė pirmą Lietuvoje sanatoriją Aukštojoje Pa-nemunėje gydyti sergančius tuberkulioze.

2-jo pasaulinio karo metu Sovietų Sąjunga okupavo Lie-tuvą 1940 metais ir nutraukė LRK ryšius su Tarptautinio RK Komitetu Ženevoje. Oku-pantai norėjo pertvarkyti LRK savo pavyzdžiu. Buves nuo 1938 metų LRK pirmininkas dr. J. Alekna buvo atleistas iš pareigų. Jo vieton buvo pa-skirtas dr. Antanas Garmus. Bet pertvarkyti pilnai LRK bolševikams nepavyko. Prasi-dėjęs vokiečių - Sovietų Sąjun-gos karas tai sutrukdė. Vokie-čiai, užėmę Lietuvą, pristab-dė LRK veiklą. Neleido jam tiesioginiai susisiekti su Tarp-

(Nukelta į 2 psl.)

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus...

(Atkelta iš 1-mo psl.)

tautinio RK Komiteto Ženevoje. Pasimetusių paieškojimus leido daryti per Vokiečių R. Kryžių, kuris perduodavo žinias į Ženevą. Bet LRK Vyr. Valdyba ir L. R. K. įstaigos nebuvo suardytos ir veikė Savitarpinės pagalbos sąstate. Tik pirm. dr. A. Garmus buvo priverstas pasitraukti. Pirmomis 2-jo karo dienomis LRK greitoji pagalba ir ligoninės Kaune ir Vilniuje teikė pagalbą ir gydė sužeistus civilius gyventojus ir, reikalui esant, rusus ir vokiečius karijus. LRK teko globoti ir gydyti išėjusius iš bolševikų kalėjimų likusius neišžudytus kalinius, kurie

buvo labai išvargę ir daugelis liguisti.

LRK suregistravo 1941 m. birželio 14 — 21 dienomis be teismo Rusų suimtus ir išvežtus į Sibirą nekaltus, visokio amžiaus, lyties ir profesijos Lietuvos piliečius, kurių buvo apie 40.000.

1944 m. vasarą, vokiečiams traukiantis iš Lietuvos ir artėjant bolševikų kariuomenei, daug dešimčių tūkstančių lietuvių, bijodami bolševikų ir gelbėdami savo gyvybę, apėjo savo tėvynę ir pasitraukė į Vakarus. Pasitraukė į Vakarus ir L. R. K. Vyr. Val-

dyba. Tik dr. Jurgis Alekna liko Lietuvoje.

1945 metais karui pasibaigus, L. R. K. Vyr. Valdybos vicepirmininkas dr. Vladas Ingelevičius, gyv. Bregenze, Austrijoje, užmezgė ryšius su Tarptautiniu R. K. Komitetu Ženevoje. L. R. K. Vyr. Valdyba nutarė atgaivinti L. R. K. veiklą tremtyje. Apie tai, pagal galimybę, pranešė lietuviams tremtinių stovyklose ir patarė steigti L. R. K. skyrius. Dar prieš tai LRK Vyr. Valdybos nariai žinojo, kad tremtinių tarpe yra nemažai reikalingų skubios pagalbos ir pašalpos. Vyr. Valdyba kreipėsi į įvairias labdarybės organizacijas su prašymu lėšų ir daiktų, reikalingų tremtiniams. Ir LRK Vyr. Valdyba pradėjo rūpintis ir teikti lietuviams tremtiniams įvairią pagalbą ir pašalpą.

1944 metais Jungtinėse Amerikos Valstybėse Amerikos Lietuvių Taryba įsteigė Bendrą Amerikos Lietuvių Šalpos Fondą (BALFA), kad palengvintų lietuviams tremtiniams, pabėgusiems į Vakarus pasaulį jų vargingą gyvenimą.

1946 metais BALFo pirm. kun. J. Končius atvyko į Europą pasižiūrėti ir surasti būdą vykdyti BALFo šalpa lietuviams tremtiniams. Kada BALFo pirm. kun. J. Končius atvyko į Vokietiją 1946 m., jis rado Liet. Raud. Kryžių veikiantį. Ištyręs reikala, rado, kad geriausias BALFo bendradarbis gali būti Lietuvos Raudonasis Kryžius. BALFo ir L. R. Kryžiaus bendradarbiavimo santykiai buvo nustatyti 1946 metais Konstancos ir Baden-Badeno susitarimais, kuriais buvo suformuluota abiejų institucijų vaidmuo lietuvių tremtinių šalpos darbe ir konkrečios to darbo vykdymo gairės. Po susitarimo su L. R. K. Vyr. Valdyba, padarius L. R. K. siuntų adresu, LRK pareigūnų dėka buvo įmanoma Amerikos lietuvių, JAV Valdžios ir labdarinių organizacijų paramą nukreipti į tuos, kam ji buvo skirta ir reikalinga.

Piniginėmis pašalpomis buvo šelpiami: apie 1800 studentų ir keli šimtai mokslėvių; apie 1000 ligonių, gydytų sanatorijose ir ligoninėse; buvo apmokamos gydytojų ir dantų gydytojų sąskaitos ligoniams, kurie patys negalėjo apmokėti. Buvo šelpiami apie 2000 trem-

tinų lietuvių, kurie neturėjo ar buvo nustoję UNRRA'os ar piami lietuviai tremtiniai, atskirti nuo tautinių bendruomenių. Buvo šelpiami gimdyvės, kaliniai, karo belaisviai lietuviai, dar nepaleisti iš belaisvės ir šiaip patekę į vargą.

Maistu buvo šelpiami vaikai iki 14 metų amžiaus ir senesnio amžiaus lietuviai tremtiniai.

Gailestingųjų Seserų mokykloms buvo įsteigtos 6 stovyklose. Jas baigė 135 seserys. Taip pat buvo įsteigti dantų technikų kursai Augsburgėje ir Muenchene.

LRK vykdė per Tarptautinį RK Komitetą ir per Vokiečių Raud. Kryžių pasimetusių per karą paieškojimus.

1949 metais BALFo pirm. kun. J. Končius nutraukė sutartį ir ryšius su Liet. Raud. Kryžiumi. L. R. K. liko veikti vienas savo išteklių ribose.

1948 metais prasidėjo emigracija. Per 1949 - 1950 metus apėjo Vokietiją ir kitus Europos kraštus tremtinių dauguma. Bet Vokietijoje ir kitur Europoje liko apie 10.000 lietuvių tremtinių, kurie negalėjo išvykti, nes buvo ligoniai, vyresnio amžiaus asmenys, daugiavaikės šeimos, našlės su vaikais. Liko ir tokių, kurie neturėjo afidevitų ar dėl kitų priežasčių. Likusiais lietuviams tremtiniams rūpinosi ir rūpinasi Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pagal savo išteklius.

LRK šalpai lėšas renka aukomis, daugiausia iš lietuvių, buvusių tremtinių Australijoje, N. Zelandijoje ir kitur. 1952-3 metais buvo pravesta rinkliava šveicarijoje, vėliau švedijoje. 1959 metais New Yorke įsisteigė Lietuvos Raudonajam Kryžiui Remti Komitetas, kuris gautas aukas iš Rėmėjų siunčia LRK Vyr. Valdybai Vokietijoje. LRK Vyr. Valdyba palaiko ryšius su Tarptautiniu R. K. Komitetu ir dabar. Taip pat vykdo pasimetusių tautiečių paieškojimus.

Liet. Raud. Kryžiaus pirminkais buvo: 1945 - 1949 metais dr. Domas Jasaitis; 1949 - 1955 metais Jonas Norkaitis; 1955 - 1957 metais kun. dr. J. Gronis; nuo 1957 iki šiai dienai vėl Jonas Norkaitis.

Dabartinę Vyr. Valdybą sudaro: pirm. Jonas Norkaitis, vicepirm. kun. dr. J. Petraitis,

(Nukelta į 3 psl.)

OKUPANTO PINKLĖS: DU ATSAKYMAI

(Atkelta iš 1-mo psl.)

imtinas. Pagaliau 10-me punkte autorius jau visai tais pačiais žodžiais kalba, kaip ir eilė Kremliaus agentų, besimaišaičių JAV: "viešai spaudoje ir susirinkimuose nesmerkti besilankančių Lietuvoje".

Išvada aiški: straipsnis teigia ne tik bendravimą su tauta, bet ir bendradarbiavimą su Kremliu, nors ir "neryškų".

Jau visai ką kitą teigia Vytauto Kutkaus straipsnis. Čia nedviprasmiškai teigiamas ir Kremliaus pagrindinis tikslas — sužlugdyti išeiviją, ir sveikas požiūris į prievartaujamą meną, ir teisinga pažiūra į antikomunistų kritiką, ir realus žvilgsnis į silpstantį išeivijos antikomunizmą. Ypatingai tikslios autoriaus užuominos, liečiančios Vyt. Vaitiekūno, Stasio Lozoraičio ir Kęstučio Keblio mintis, kurias esą ne vienas koncerto žiūrovas citavo savo dalyvavimui pateisinti. Būdinga kaip tik dėl to, jog visi trys minėti vyrai, kalbėdami bendravimo klausimu, nesiryžta užimti logiškos ir griežtos linijos, bet savo mintis vyniodami į bendrybes, problemas iš esmės nesprendžia, bet visuomenę klaidina.

Išvada aiški. Pasinaudojant paties autoriaus žodžiais: "jie (okupantai, V. S.) mūsų meilę Lietuvai ir lietuviškai dainai nori panaudoti mūsų pačių su-naikinimui".

4.

Būdingas ir abiejų autorių priėjimas prie problemos; sakytume mintijimo skalė ir gylis. Kateivai nelabai rūpi nei praeitis nei ateitis. Nenuostabu, kad jam ne tik su kraštu bendrauti lengva, bet ir bendradarbiauti su okupantu, nors ir "neryškiai", galima. Kutkaus žvilgsnis jau daug gilesnis. Jis puikiai žino Kremliaus praeitį, atvirai žiūri į dabartį ir drąsiai teigia ateitį. Praeitis nusėta milijonais lavonų, išraižyta upeliais kraujo, pritrūkusiu apgavysčių, mėlų, sutarčių laužymo ir t. t. Dabartis rodo čekoslovakiją ir

dabartinio komunizmo tariamą pakitimo mitą ir fantaziją. Ateitis rodo vienintelį kelią: kartais reikia panaudoti valią ir paaukoti net lietuvišką dainą, jei norime išlikti ne vergais, bet savo likimo viešpačiais.

Kateivai, atrodo, visai nerūpi Kremliaus tikslai: kalbėkimės, bendradarbiaukime, važiuokime, dainuokime — kas gi mums atsitiks? Kutkus gi aiškiai suvokia pačią esmę, didžiausią pavojų — psichologinį išeivijos sužlugdymą, kovos išblėšą ir sturkautio sulaužymą.

5.

Lygiai būdinga ir abiejų žurnalų laikysena straipsnių atžvilgiu. "Sėja", kuri tiek metų kovoja gerą kovą, prie bendradarbiavimą su okupantu peršančio straipsnio nerado reikalo net pastabos pridėti, nors šį numerį be kitų tvarkė ir pats valstiečių liaudininkų pirmininkas J. Daugėla. Ar tas reiškia, kad liaudininkai - varpininkai keičia savo liniją?

Iš kitos pusės Tėvai Jėzuitai, kurie, rodos, turėtų gerai pažinti komunizmą, neiškentė prie Vyt. Kutkaus straipsnio nepriėję pastabos, jog reikalas reikalaujas "balansuotų" sprendimų.

Liūdnoka, nes Kutkaus straipsnis yra vienas iš retų, kurį turėtų perskaityti kiekvienas kovojantis išeivis. Sunku būtų ir rasti geriau "balansuotų" minčių kaip tas straipsnis.

Pagaliam po čekoslovakijos, po rusų tankų Pragos gatvėse, po didvyriškų studentų susidėjimo, po rašytojų teismų Kremliuje, jei yra kas, kuris dar mano, kad Kremliaus pasikeitęs, kad galima su juo bendradarbiauti ir per jį bendrauti su Tėvyne, tas yra arba idėjinis komunistas, kuriam nėra nieko kito likę, tik komunizmas, arba žmogus, kuris yra visiškai atitrūkęs nuo realybės. Abiem atvejais tokis žmogus yra vertas gailėsčio, nes jis yra žiaurios komunistinės tragedijos patetiška auka.

V. Staugaitis

Gyvai perkamas

Povilo Laurinavičiaus romanas

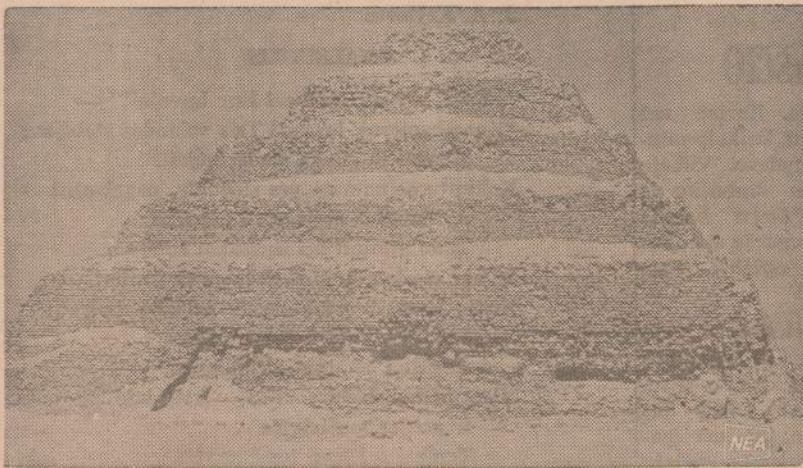
BE DRUSKOS

Kieti viršeliai — \$4.00, minkšti — \$3.50. 404 puslapiai.

Laurinavičiaus kūrinys sukėlė didelio susidomėjimo. Knygoje kelia aštrius gyvo gyvenimo problemas. Puikūs Lietuvos vaizdai, gyvi pasikalbėjimai, skaudžios tikrovės problemos.

Romaną galima įsigyti arba užsisakyti NAUJIENOSE.

Prašome siūsti čekį arba Money Orderį tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608.

Pati seniausioji Egipto piramida, dar tebestovinti Sakaroje, netoli dabartinio Memfio. Mokslininkai apskaičiuoja, kad ji buvo pastatyta prieš penkis tūkstančius metų.

LKDS VEIKLA TARPTAUTINĖJE SRITY

1964–1969 santraukinė apžvalga

Tradiciniai ryšiai

Lietuvos krikščioniškoji demokratija: laisvės metais — Lietuvos Krikščionių Demokratų Partija, politinėje emigracijoje — Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjunga, pačia savo prigimtimi ir esme visuomet buvo lietuvių ir lietuviškas socialinis ir politinis organizmas. Tačiau kaip jos idėjinis šaltinis — inspiratorius krikščionybė, taip ir šis lietuviškas organizmas lygiai visuomet veikė tarptautinėje sferoje — būryje tos pačios inspiracijos ir pasaulėžiūros politinių sąjūdžių iš įvairių kraštų, net iš kelerių kontinentų.

Tarptautinis KD sąjūdis gimė daug vėliau, negu krikščioniškosios demokratijos idėja. Tik 1925 m. Paryžiuje buvo įsteigtas KD partijų sekretoriatas. Nuo tų metų į bendrą veiklą įsiliejo ir LKDP, kuri aktyviai dalyvavo jo veikloje; kongresuose, konferencijose ir kituose darbuose.

Šią tarptautinę veiklą netrukus sužlugdė iš vienos pusės įvairiuose Europos kraštuose įsigalėjęs totalitarizmas, iš kitos — antrasis pasaulinis karas. Jo metu, tiesa, internacionalas buvo atgaivintas Londone (International Christian Democratic Union), bet veiklos negalėjo išvystyti. Negalėjo tuo metu jame dalyvauti ir LKDP.

Po karo tarptautinis KD sąjūdis atgimė Šveicarijoje. Inicijatyvos ėmėsi Šveicarijos Konservatorių Liaudies Partija. 1947 m. jos iniciatyva įvykusiame Lucernos konvente jau buvo įsteigtas NEI (Nouvelles Equipes In-

LIETUVOS RAUDONOJO KRYŽIAUS...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

gen. secr. Z. Glemžienė ir narys J. Kairys.

Per 50 metų savo gyvavimo Lietuvos Raudonasis Kryžius atliko daug svarbaus ir naudingo darbo Lietuvai ir lietuviams. Jis veikia ir toliau. Greta Lietuvos diplomatinių postų, LRK yra vienintelė organizacija, likusi iš Nepriklausomos Lietuvos. Kaip tokia ji yra palaikytina ir remtina. Todėl neužmirškime Lietuvos Raudonojo Kryžiaus.

ternationales). Lieg'o ir Luksemburgo kongresuose organizacinis darbas buvo užbaigtas.

Po metų NEI atidarė duris ir egzilinėm KD grupėm dalyvauti kartu su atskirų kraštų partijomis tarptautiniame KD veikime. Nuo tų metų LKDS toje veikloje ir reiškiasi įvairiais būdais.

Lietuviai buvo vieni iš steigėjų ir Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Sąjungos, apimančios Vidurio Europos KD egzilų grupes.

LKDS veikla

Ši apžvalga ribojasi tik LKDS veikla tarptautiniuose KD sambūriuose ir KD sferoje. Pastangos ir darbas išeiną iš šių ribų čia neminimi.

LKDS veikla yra dvilypė: dalyvavimas tarptautiniuose sambūriuose ir veikla per juos bei juose ir santykinai su atskirų kraštų KD partijomis ir veikla per jas.

LKDS priklauso NEI pakeitusiai Europos Krikščionių Demokratų Sąjungai ir Vidurio Europos KD Sąjungai, o per jas ir Pasaulio KD Sąjungai. LKDS Jaunimo Sekcija priklauso taip pat ir Tarptautiniam JKD Sąjūdžiui bei Vidurio Europos JKD Sekcijai. Pastarajai vadovauja inž. A. Venskus, kuris jau kelintą kartą išrenkamas ir į Tarptautinio JKD Sąjūdžio Vykdomąjį Komitetą. LKDS per savo atstovus taip pat palaiko tampurų ryšį su Tarptautiniu KD Dokumentacijos ir Tyrimo Institutu Romoje. Vidurio Europos KD Sąjungos vadovybėje nuo pat pradžių yra ir LKDS atstovai, šiuo metu P. aVinauskas ir Dr. K. Šidlauskas.

Šalia asmeninio dalyvavimo tam tikruose tarptautiniuose postuose, antrasis veiklos aspektas yra dalyvavimas kongresuose, konferencijose, suvažiavimuose, studijų dienose, įvairių komisijų darbuose. Pastarojo penkmečio būvyje LKDS dalyva vo pasauliniame JKD kongrese Berlyne, EKDS kongresuose ((pastarąjį kartą Venecijoje), ir visoje eilėje komisijų ir komitetų posėdžiuose Austrijoje, Italijoje ir kt. Buvome kviečiami dalyvauti Pasauliniame KD kongrese Peru, Čilės KD partijos kongrese, Tarptautinėse KD

studijų dienose (P. Amerikos klausimas Notre Dame universitete ir kt.

Šiuo metu LKDS yra pakviesta dalyvauti III-me Pasauliniame KD jaunimo kongrese Montevideo, kur dalyvaus mūsų delegacija, sudaryta iš Europos ir P. Amerikos lietuvių atstovų. LKDS atstovai dalyvaus ir Europos JKD kongrese Briuselyje.

Trečiasis veiklos aspektas yra informacinis ir propagandinis. Penkmečio būvyje minėtina:

1966 m. LKDS išsiuntinėjo specialų memorandumą visų tarptautinių KD institucijų vadovybėms bei visų kraštų KD partijų vadovybėms ir jaunimo sekcijoms (virš 80 vienetų) ryšium su Tautos Sukilimo 25 m. sukaktimi.

1968 m. specialus memorandumas ispanų kalba pasiųstas visoms P. Amerikos KD partijų vadovybėms bei P. Amerikos KD Internacionalų Egzekutyvui.

1969 m. pasiūsti specialūs memorandumai: Pasauliniam Komitetui, EKDS ir P. Amerikos KDS vasario 16-sios proga kartu su LKDS išleista 8 psl. brošiūra, kuri talpina 1939 m. Sovietų Sąjungos-Vokietijos sutarčių ir slaptų protokolų tekstus, liečiančius Lietuvą. Tekstai imti iš US State Department dokumentų leidinio). Memorandumai šioms trims tarptautinėms institucijoms siunčiami įvairiomis progomis kasmet. Su šių institucijų vadovybėmis palaikomi ir korespondenciniai ryšiai, kurie yra nuoširdūs ir dažni. Šie ryšiai yra arba tiesioginiai su Sąjungos CK (pvz. Pasaulinio Komiteto gen. Sekret. Ernesto Talentino palaiko tiesioginį ryšį su CK), arba per LKDS atstovus prie tų institucijų.

Antroji šios veiklos sritis yra santykiavimas su atskirų kraštų KD Partijomis. Čia naudojami du būdai: LKDS atstovų veikla ir tiesioginė CK akcija. LKDS atstovus turi Šveicarijoje — prof. dr. J. Eretas, Vokietijoje — dr. P. Karvelis, Italijoje — prel. V. Mincevičius, Prancūzijoje — inž. A. Venskus, kuris yra kartu ir Europos LKD Tarybos pirmininkas, Brazilijoje — prel. P. Ragažinskas ir kt. CK savo ruožtu tiesioginiai meza ryšius. Nuolatinis ryšys palaikomas su Čilės partija, raštais pasikeičiama su Austrijos

Liaudies Partija, čekų, latvių, lenkų, indonezų, italų KD partijomis bei grupėmis ir kt. Palaikomi ryšiai su amerikiečių akademikais studijuojančiais KD idėjas bei sąjūdžius — prof. Dechert, prof. Williams. Atnaujinamas ryšys su KD Tyrimo institutu Notre Dame u-te.

Krikščionys demokratai šioje srityje stengiasi išnaudoti kiekvieną galimą progą kylančią ryšium su vieno ar kito krašto KD partijos politika, pasisakymu, konferencija, rinkimais ir pan. Pvz. Austrijos kancleriui dr. Klaus prieš kelerius metus labai palankiai atsiliepęs apie pavergtuosius kraštus, CK reagoavo atitinkamu raštu į kurį atsakė pats kancleris solidarumo pareiškimu ir dar tvirtesniais paramos patikinimais. Iš kitos pusės Indonezijos KD lyderiui prof. dr. Mariakasih paprašius, CK jam pateikė pluoštą medžiagos apie Lietuvą ir jos laisvės kovą.

KD sambūrių atlepa

Savo ruožtu LKDS pastangos tarptautinėje plotmėje nėra vienpusiškos. Tarptautiniai sambūriai ir atskiros partijos šias LKDS pastangas atliepia dažniausiai pozityvioje formoje. (Ypatingai įsidėmėtina šioj vietoj, jog LKDS yra egzilinė grupė, neatsirėmusi į laisvos valstybės pagrindą).

LKDS tarptautinėse institucijose yra pilnateisis narys kaip ir kitos egzilinės grupės su labai mažais apribojimais. Santykiuose su atskirais kraštais traktavimas įvairuoja pagal krašto politinę liniją, partijos poziciją, jos nusistatymą S. Sąjungos atžvilgiu ir pan. Įvairūs pasaulinio komiteto raštai ir kt. tarptautinių KD institucijų korespondencija siuntinėjama CK reguliariai.

Veiklos prasmė ir nauda

Atskirų kraštų KD partijos tarptautinėje veikloje dalyvauja skatinamos tiek savo idėjinį impulsu, tiek siekdamos tarptautinių — bendrinių tikslų, tiek tarnaudamos savo partijai ir kraštų interesams. LKDS motyvai yra tų pačių šaknų. Tik šiame laikotarpyje LKDS visų pirmiausiai stato Lietuvos vadavimo reikalą ir šiam interesui lenkia visą veiklą. Tarptautinė veikla LKDS šiuo atveju yra visų pirmiausiai laisvinimo pastangų sferos veikla. Iš šio taško žiūrint tokia veikla turi nemažos prasmės ir naudos.

Esamos sąlygose dideli laimėjimai nėra imanomi. Sąlygos lygiai apsprendžia ir veiklos būdus. Vienas esminių laisvinimo tikslų tad ir yra Lietuvos bylos aktualumo išlaikymas ir pasaulio įtikinimas tos bylos teisingumu ir akcijos reikalingumu. Šioje vagoje LKDS veiklos rezultatai yra apčiuopiami.

1. Jau pats LKDS dalyvavimas tarptautiniuose sambūriuose vis iš naujo Lietuvos vardą iškelia įvairiuose pasauliniuose sluogsnuose.

2. LKDS memorandumų, rezoliucijų projektų, raštų ir laiškų (Nukelta į 4-tą psl.)

STASYS JUŠKĖNAS

IŠ PASIENIEČIO DIENORAŠČIO

Ir vėl su mano bičiulių pasieniečių panorom šį tą iš savo patirimų papasakoti.

Kunigą Stakelę velnias pagavo

Zarasų apskrityje, Degučių kaime, dar carinės Rusijos laikais buvo pastatytas didelis pastatas. Jame buvo paštas ir, tur būt, kitokios įstaigos. Iš šio pastato degutiškiai, šiek tiek jį aptvarkę, padarė bažnytelę. Viršuje durų, vietoje buvusio caro erelio, atsirado kryžius. Šiai bažnytelei aptarnauti buvo paskirtas seno amžiaus kunigas Stanislovas Stakelė. Gerokai

LKDS VEIKLA...

(Atkelta iš 3-čio psl.)

kų ne viena mintis yra tilpusi tiek nutarimuose, tiek svetimoje spaudoje. Ypač antikomunistinės mintys.

3. LKDS atstovų dalyvavimas tarptautiniuose suvažiavimuose ne tik sudaro progą surasti Lietuvai draugų politinėse, neretai net vyriausybiniuose sferose, bet kai kuriais atvejais milijoninio tiražo spaudoje kelti Lietuvos bylą. (Pvz. Berlyno kongreso iškilmingajame posėdyje, kuris buvo atžymėtas visos Europos KD ir kitokioje spaudoje, šalia kelių valstybių ministerių, kalbėjo ir A. Venskus. Lietuvos vardas skambėjo spaudoje ir biuleteniuose bei radijo transliacijose. Ta pačio kongreso garbės narių-svečių sąrašė figuravo ir LKDS pirmininkas, kaip lietuvis. Ateinančiame kongrese Urugvajuje pirmininkas vėl pakviestas garbės svečiu. LKDS tokias progas išnaudoja ne kam kitam, tik Lietuvos vardo ir bylos kėlimui.)

4. Tamprus ryšys su KD lyderiais atneša naudos kai šie tampa vyriausybių nariais. Palaikyti ir puoselėti ryšiai atidaro duris į konkretesnę akciją kai tokie vyrai kaip Čilės Frei, Venecuelos Caldera, tampa savo kraštų prezidentais, ar Rumor — Italijos premjeru, Kiesinger — Vokietijos kancleriu. Visi keturi vyrai yra pareiškę LKDS CK, kad jų simpatijos yra pavergtosios Lietuvos pusėje ir pažadėję paramą laisvinimo eigoje. Iš kitos pusės kontaktas per dr. Mariakasih įgaliavo Lietuvos bylos reikalą nors kiek informacine prasme pastumti priekin Azijos spaudoje. Tokių atvejų yra ir daugiau. Nereikia jų svarbos ir įtakos pėrvvertinti, tačiau kai daugelyje tarptautinių sluoksnių pavergtoji Lietuva iš viso yra politinės ir istorinės paraštės objektas, LKDS pastangų dėka, pasauliniame KD sąjūdyje Lietuva yra gyvas, aktualus ir respektuojamas vienetas, kurio balsas yra girdimas ir kurio teisės nėra paneigtos. Esamos sąlygose tokia situacija yra laimėjimas, vertas platesnio dėmesio, o Sąjunga — verta didesnės paramos.

(KDI)

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 19, 1969

buvo jau pasenęs. Kartais net pamokslus sakant, kažkaip mintys jam išsidraikydavo. Vilkėjo labai jau prastus drabužius ir didelius batus. Retai barzdą skusdavo. Visuomet jo stambus veidas būdavo apžėlęs žilais plaukais.

Šiaip buvo neišdidus ir jokių turtų nesivaikė. Už religinius patarnavimus kas kiek duodavo, tiek ir užtekdavo. Jeigu kas daugiau duodavo, tai net pabardavo, kad per daug nemėtytų pinigų. Be jokio skirtumo jis visus savo parapijiečius mylėjo, o parapijiečiai jį mylėjo.

Dažnokai jis iš Degučių pėsčias į Avilius (atstumas maždaug 5 mylios) pas kunigą Petrauską eidavo. Ir kaip tik eidavo pro mūsų kaimą. Išeidavo pėsčias, bet jeigu pakelyje sutikdavo važiuotą, tiesiog liepdavo apsiskuti ir jį iki sekančio kaimo pavėžėti. Iš sekančio kaimo vėl ką nors paprašydavo pavėžėti, ir taip jis pasiekdavo Avilius. Ir visuomet sustodavo pas mus. Jau ir girdi: "Benediktai (tėvelio vardas), kunigas Stanislovas Stakelė jau čia".

"Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus (vėliau jau sakydavo garbė Jėzui Kristui). Kinkyk arkli ir vežk". Kartais įsakydavo vežti į Vilius, kartais į Degučius. Pasitaikydavo, kad tėvelis pradėdavo atsilabinėti, kad daug darbo turis ar panašiai.

Bet įsimaišydavo motina: "Benediktai, už padarytą gerą kunigėliui Dievulis šimteriopai atmokės. Jeigu pats negali, tai tegul Stasiukas pavėžina, bet atsisakyti būtų didelė nuodėmė".

Taip ir būdavo, kad beveik man su kunigėliu tekdavo važiuoti. Užtai jokio mokesčio tėvai iš jo neimdavo ir pats nieko nemokėdavo. Atvažiuos į vietą, į vieną pusę žando, į kitą — pabučiudavo savo stambią ranką pakliūdavo pabučiuoti ir tuo viskas pasibaigdavo.

Atsirado kunigas Stakelė pas mus vieną vėlyvą šeštadienio

J. A. Krylovas

SMALSUOLIS

"Bičiuli mielas, sveikas! Kur buvojai?" —
"Kunstkameroj, bro! Tris valandas stebėjau;
Mačiau ir visaką išnagrinėjau.
Kokių tuose namuos yra stebuklų, pagalvoju!
Ar patikėsi, ir jėgų aš netenku
Tatai atminti bei išpasakot sunku.
Ir kur čia tau, kaip išmislinga ta gamta!
Kokių žvėrių ir paukščių tik nebūsiu matęs!
Koki mažyčiai tie skaptukai,
Žiogeliai, spragės, grūdinukai.
Vieni jų auksu žiba, kitos — kaip koralai rodės.
Ir kokios mažiulytės
Ten pono Dievo tos karvytės,
Mažesnės už segtuko net galvytė". —
"O drambli ar matei? Kaip jis atrodė?
Manau, kad kalną tu regėjai?" —
"Ar jis ten buvo?" — "Buvo". — "Ne, brolyti, —
guodės,
Aš dramblio tai nepastebėjau".

—o—

"Kunstkamera" — senoviškas muziejaus pavadinimas.

Vertė Jonas Valaitis

vakarą ir pareikalavo, kad jį būtina nuvežtumėm į Degučius (apie porą mylių atstumas). Tėvelis pirtį kūreno, tad teko man su juo važiuoti. Kiek aš tuomet metų turėjau, neatsimenu, bet, manau, jau gerokas pusbernis buvau.

Išvažiavus iš namų, oras buvo šaltokas, bet labai ramus. Arklys lengva riste, gerai išvažinėtu sniego keliu bėgo link Degučių. Baigiant pravažiuoti Kumpuolių kaimo miškelį, stauga pakilo stiprus vėjas, sukeldamas didžiausius sniego sūkurius. Iš visų pusių pliekė smulkus sniegas. Lyg aštriais šrateliais kapojo neuždengtą veidą, skverbėsi į visas skylėles bei plyšelius. Sniego smulkučiai grūdėliai taip smarkiai kirto, kad net arklys, galvą žemyn nulenkęs, prunkšdamas po truputį žingsniavo. Turėjau nultipti nuo sėdynės ir veidą slėpti už arklio. Kunigas Stakelė, apsidengęs gūnia, atsisėdo antroje sėdynės pusėje, veidu į priešingą vėjui pusę.

Vėjas ir sniego pūga, išvažia-

vus į plynus Degučių kaimo laukus, dar baisiau siuto. Išskyrus baltą sniegą, nieko daugiau nebuvo galima matyti. Tik girdėjosi palei plentą telefono bei telegrafo vielų staigimas.

Arklys, pametęs kelią, jau laukais eina. Rogės vartalojiasi į visas puses. Laikausi jų abejomis rankomis įsikibęs. Vis dėlto plentą pasiekiau. Keliasdešimtys metrų pavažiavus, pasuku link klebonijos. Privažiavęs kleboniją atsigrežiu ir baisiai, baisiai nusigąstu: Dievuliau Tu mano Brangiausias, nugi kunigėlio rogėse nėra. Gerai žinau, kad jis pats neišlipo.

Na, jeigu jis pats neišlipo, tai kas nors turėjo jį iš rogių ištempti. Be ilgo galvojimo nutariau, kad mano mylimą kunigėlį daugiau niekas, kaip tik velnias bus pagrobęs ir į pragarą ar į kokį balyną bus nusištempęs. Ogi su velniu kokią kovą gali vesti. Nagi tik Dievulio pagalbos reikia prašyti. Verkdamas, ašarodamas visas puses žegnodamas, kokius tik

(Nukelta į 5 psl.)

JADVYGA PAUKŠTIENĖ

"Raiteliai" (tapyba)

Du Mayville, Wis., miestelio vaikai, susikalę plūde, plaukia vandenings Rock upės vandenis. Jie nori pažinti kraštą ir pavasario upes.

IŠ PASIENIEČIO DIENORAŠČIO

(Atkelta iš 4 psl.)

mokėjau poterius kalbėdamas, prašiau Dievulį pagalbos. Išsiblojęs, išsiverkęs, dar kartą visas puses peržegnojęs, poterius garsiai kalbėdamas, apgrėžiu arklį ir bandau važiuoti link namų.

Arklys pavėjui jau sparčiau žengia. Važiuodamas vis visas puses žegnoju, kad velnias ir manęs nepagriebtų. Girdžiu netoliese rėkauja kažkas. Atpažįstu kunigėlio balsą. Sustojau. Atpuškoja gunia apsidengęs ir kunigėlis.

Pasirodo, kad ne velnias jį pagriebė, bet pats iš rogių, per ežias rogėms vartaliojantis, iškrito. Ir dar kartą apsukęs, grįžome į Degučius. Dabar kunigėlis jau nebeleido namo, nakties glūdumoje ir sniego pūgai siaučiant, važiuoti.

Turėjau pernaktoti, o einant gulti gražiai rankas sudėjęs poterius sukalbėti. Kai pasakiau kunigėliui, jog aš maniau, kad jį velnias pagriebė, gerokai jis mane išbarė, išaiškindamas, kad ne tik jo, bet ir jokio kunigo velnias neliesiąs, nes velniai biją kunigų.

Rytojaus dieną, pūgai jau nebesiaučiant, laimingai grįžau į namus. Tik tėvams buvau sudaręs daug rūpesčių dėl negrįžimo į namus.

Velniai ir jų istorijos

Skaitytojui bus įdomu, kodėl aš taip naiviai galvojau, tikėdamas, kad kunigą Stakelę velnias pagrobė.

Tuo laiku nei jokio žvėries, nei pikto žmogaus ar kitko nebijojau, bet velnio net ir per daug bijojau. Mat, jau iš pat mažų dienų su velniais teko reikalų turėti. Dažnokai mama su senele apie velnius prisiminėdavo. Pradėjus eiti pas Mazu-

raitę mokyti (aišku, lenkiškai) skaityti ir rašyti, pastaroji, būdama didelė davatka, pradėdama ir baigdama pamokas vertė visus vaikus poterius sukalbėti, kad velnias prie mūsų nepristotų. O kad velniai tikrai pasaulyje egzistuoja, tai kasdien į jo "fotografiją" tekdavo pasižiūrėti. Toji mūsų mokytoja turėjo iš kažin kur visą krūvą paveikslėlių su velnio atvaizdu. Paveikslėliuose, pagal dabartinį mano manymą, tas velnias gana simpatišku sutvėrimu atrodė.

Ot, toks nei juodas, nei baltas, kažkoks rusvai tamsios spalvos, ant galvos reti garbanoti plaukai, kaktoje lyg vienamečio jaučiuko rageliai, veidas pailgas, nosis storoka, ypač nosies galas, reti ūseliai, smaila į viršų užriesta barzdelė, plonos sučiauptos lūpos, rankos žmogiškos. Vienoje rankoje turėjo trišakę šakę. Kojos jau gyvulio, lyg karvės, nes nagai skelti. Uodega greičiausiai liūto, nes stamboką svambalą ant galo turėjo.

Kiekvieną dieną mums vaikams kalte kalė į galvas, kad velnias visur ir visada nepaleidžia iš savo žinios. Jo reikia labai saugotis, bijoti ir į Dievulį daug melstis, kad Jis neleistų velniui į blogą sukurstyti. Ji mums sakydavo, kad velnias galys pavirsti žmogumi, gyvuliu ir net medžiu ar akmeniu. Jam tik neleidžiama: kunigu, gaidžiu ir balandžiu pavirsti.

Kodėl jis negalys pavirsti kunigu, gaidžiu ir balandžiu, jau nebeprisimenu jos aiškinimo. Ji sakydavo, kad ir žmogumi jis negalys pilnai pavirsti. Velnias žmogum pavirtęs, negalys abiejų nosies skylių turėti. Vienos — vis trūksta. Iš kur tie vel-

niai atsiradavo, ji mums negalėdavo paaiškinti. Mat, vargšėlė ir ji pati vos savo pastangomis skaityti ir rašyti buvo pramokusi. Prieš velnio apsaugą liepdavo visiems vaikams škapličius ant kaklo nešioti.

Daugiau apie velnius teko sužinoti iš Mukulių pradžios mokyklos mokytojo. Tai buvo plačioje apylinkėje vienintelė pirmoji Lietuvai atsikūrus mokykla. Jos vedėjas, mokytojas Pranas Gedvila, buvo stambaus kūno sudėjimo. Nešiojo didelius geltonus ūsus. Penkis sūnus augino. Mokytojaves prieš tai, buvo kažkur Rusijos plotuose. Kilimo, berods, iš Žemaitijos. Geras jis buvo mokytojas, geras lietuvis patriotas, be to, geras ir net fanatiškas katalikas.

Tikybos pamokas jis pats dė-

stė. Avilių klebonui pertoli buvo atvažiuoti. "Tėve mūsų" ir katalikus ir sentikius ir stačiatikius ir žydėlius vertė išmokti. Kitus poterius tik katalikai turėjo mokyti.

Tą pradžios mokyklą lankė ir septynių metų vaikai ir septyniolikos metų vaikinai bei merginos. Lankė tą pačią mokyklą ir iš Nadunų kaimo dvi seserys. Pavardę jų primiršau, bet rodos vadinosi Miškinytės. Viena buvo kokių 9 metų, antroji — 16 ar 17 metų amžiaus. Per visas pamokas mokytojas tiesiog verste versdavo daugiau klausiti, kad tik daugiau būtų išaiškinta. Priešingai per tikybės pamokas, jeigu kas nors ką klausdavo, tai pykdavo, net visas raudonas tapdavo.

O toji vyresnioji Miškinytė neiškėsdavo ir vis statydavo klausimus. Mes visi žinojome, kad ji klausia norėdama daugiau žinoti, bet mokytojas manydavo, kad ji klausia, norėdama mokytoją pašiepti. Ji klausdavo, o jis širsdavo, pykdavo ir ją į kampą varydavo. Užtai jis net abiemis seserim pradžios mokyklos baigimo liudijimo atsisakė išduoti. Jos turėjo kažkur kitur kvotimus laikyti.

Vieną kartą toji mergina tokį klausimą paklausė: Girdi, jeigu Dievas yra visagalis, tai kodėl jis velnių nesudraudžia. Kam leidžia velnias po pasaulį pasukti kiekvieną žmogų valkiotis. Dievas turėtų jiems uždrausti daugiau velniukų perėti.

Mokytojas, kad ir labai pykdamas, paaiškino apie velnius. Esą, velnių daugiau nesiperi. Patys velniai atsiradę iš buvusių angelų. Mat, danguje Dievą garbiną didžiausi giesmininkų chorai, kaip tai serapiniai, cherubinai ir kitokie. Giedojo ir Liuciperio vadovaujamas choras, bet labai prastai.

Mykolas Arkangelas liepęs jam pasitaisyti, bet Liuciperis atsisakęs, nes jis esąs lygus Dievui. Tuomet Mykolas Arkangelas su savo didžiuoju kardu pra-

(Nukelta į 6 psl.)

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdrausimams nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

1944 METŲ NUOTYKIAI BĖGANT NUO BOLŠEVIKŲ IŠ ŠIAULIŲ MIESTO

Rašo S. T.

1944 metais gyvenau Šiaulių mieste ir nuo 1921 metų tarnavau policijoje. Liepos mėn. pradžioje, pradėjus rusams artėti prie Šiaulių miesto, sugalvojau šalia namo iškasti slėptuvę, kad užėjus pavojų būtų kur laiku pasislėpti. Savo šeimą buvau apgyvendinęs kaime pas man pažįstamą ūkininką, o namuose likau vienas. Atliekamą nuo tarnybos laiką pradėjau kasti slėptuvę. Kaimynai ateidavo pažiūrėti ką aš darau. Tačiau nė vienas kasti nepadėjo, sakydami, kad aš be reikalo vargstu. Slėptuvę iškasiau apie 3 metrų ilgio ir apie 2 metrų gylio, kad galėtų stačias žmogus stovėti.

Po savaitės laiko staiga iš

IŠ PASIENIEČIO DIENORAŠČIO

(Atkelta iš 5-to psl.)

dėjo Dievo garbę ginti ir visus Liuciperio vadovautus choristus ir jį patį į žemę tremti.

Ir tie buvusieji angelai, virtę velniais, per kelias dienas kaip koks smarkus lietus lijo. Visi jie netekė Dievo malonės, tapę Dievui kerštingi ir Jo tvarinius — žmones kurstą blogiui. Žmogui vos gimus be angelo sargo ir velnias prisistato. Ir jų esą tokia didelė daugybė, kad užleksią daugeliui milijonų metų.

Na, jeigu jau mokytojas taip sakė, kuris mums vaikams ir paaugliams buvo didžiausias autoritetas. Tai kaip netikėsi. Tad ir pradėjome patys savo tarpe (mokytojas apie tai žinojo, bet mums nedraudė) šv. Mykolo kariuomenę organizuoti. Visi buvome pasirengę stoti į pagalbą Mykolui Arkangelui. Turėjome visi "ginklus" įsigyti. Man teko kreivias pagalys ant virvutės parištas nešioti. Jis šautuvą atstojo. Kiti medinius kardus, pikes ar kitokius ginklus nešiojo. Tik Vilius Rutulis jokio "ginklo" neėmė į rankas. Jam motina sakiusi, kad prieš velnią škaplierių ant kaklo užteksią.

Nesisekė tam mūsų mokytojui. Dar jaunam reikėjo į pensiją išėiti. Mat, valdžios prašomas, raginamas ir net liepiamas, užuot angelaičius ir pavarininkus organizavęs, pradėjo jaunalietuvius organizuoti. Mokytojas neklaušė ir tiek. Valdžia buvo priversta, kad ir jauną pensijon paleisti.

Aišku, subrendęs jau nebetikėjau mokytojo pasakaitėmis. Juo labiau netikėjau velnio buvimu. Tačiau velniais iš pat mažens įbaugintas, ilgai aš apie juos sapnuodavau.

Net su ginklu rankoje būdamas, dažnokai kažkaip velnio bijodavau ir tiek. Tik bolševikams okupavus Lietuvą ir enkavedistams pradėjus Lietuvoje siausti, velniai nuėjo užuomaršon. Jų vietą užėmė enkavedistai,

kažkur atskridęs lėktuvas, vakare virš miesto pakabino fosforinę lempą, kuri apšvietė miestą. Po to atskridę kiti lėktuvai pradėjo bombarduoti miestą. Nuo numestų bombų įvairiuose miesto dalyse kilo gaisrai. Kai iš savo buto nubėgau pasislėpti į mano iškastą slėptuvę, tai radau ją pilną pri-
lindusių žmonių, kurie atsiskakė man padėti iškasti slėptuvę. Su vargu įlindau į slėptuvę ir atsitūpiau prie pat įėjimo durų, nes kitur nebuvo vietos. Teko girdėti, kad tą naktį žuvo nemažai žmonių.

Sekančias dvi naktis rusai vėl bombardavo miestą, bet aš mieste nebemiegojau ir su dviračiu išvažiuodavau pas ūkininką, kur gyveno mano žmona ir duktė. Ketvirtą naktį, drauge su kitais policijos tarnautojais (viso apie 15 žmonių) kerurėmis auto mašinomis nuvažiuovome pas vieną pažįstamą ūkininką, kuris gyveno apie 7 kilometrus nuo Šiaulių miesto ir apie 3 kilometrus nuo Stačiūnų bažnytkaimio. Ūkininkas maloniai mus priėmė ir pavaišino vakariene ir naminiu alumi. Po to nuvedė mus miegoti į daržinę ant dobilų, nes gryčioje nebuvo vietos kur tiek daug žmonių paguldyti.

Greit užnūgome. Saulei tekant, apie 3 - 4 valandą, staiga išgirdau patrankų šūvius. Supratau, kad tai buvo šaudoma iš tankų ir, kad jie galėjo būti netoliau kaip už 2 - 3 kilometrų. Man besiklausant, į daržinę atbėgo uždusęs ūkininkas ir pradėjo šaukti: — Vyrai, kelkitės ir bėkit iš čia, nes Stačiūnai yra nuo mano ūkio tik trys kilometrai, o Stačiūnų laukuose jau pasirodė rusų raiteliai ir tankai. Greit jį bus ir čia. Jei atėję rusai mano ūkyje ras tiek policijos, lai jus ir mane sušaudys.

Išgirdę tai, nieko nelaukdami, susėdome į mašinas ir pasisalinome iš to ūkininko sodybos.

Važiuodami girdėjome tankų ir šautuvų šūvius, bet nė vieno rusų, nė vokiečių kareivių nematėme. Privažiavę plentą, prie Kairių bažnytkaimio pamatėme vokiečių kareivius su piūklais piaunant telefono — telegrafo stulpus. Tai buvo aišku, kad vokiečiai traukiasi ir nemano čia laikytis.

Į Šiaulius atvykome be nuotykių ir pakelyje vokiečių kareivių nesutikome. Šiaulių miestas atrodė lyg išmiręs, nes daugumas gyventojų, bijodami bombardavimų, buvo iš miesto išbėgę į kaimus. Mieste buvo didelė panika, nes buvo jaučiama, kad greitai laiku čia gali pasirodyti rusai. Tą dieną buvau nuėjęs pažiūrėti namo kuriame gyvenau. Jį radau sveiką bombų nepalietą. Mano žmonos su dukra namuose nebuvo, tai trumpą lai-

Grožio ir judrumo kontestą laimėjusi 17 metų Fran Garten gavo progos veltui pabūti Floridoje ir pamatyti Cypress Gardens apylinkes. Iš 53 gambiausių jaunų mergaičių, Fran laimėjo pirmą vietą. Paveiksle matome laimėtoją, čiužiančią Palisades parko vandenimis.

ką pabuves, grįžau į įstaigą. Tą naktį savo bute nemiegojau, bet drauge su mūsų įstai-
gos šoferiu miegojome įstai-
goje. Apie 8 valandą ryto šoferis man pasakė, kad jis eis pasišiūrėti į savo butą, gal ras kokių nors jam reikalingų daiktų, nes į tą namą, kur jis gyveno, pataikė iš lėktuvo numesta bomba. Tik išėjus jam iš įstaiigos, staiga pasigirdo tankų šūviai. Šaudė nuo plento, einančio iš Šiaulių į Joniškį. Iš vieno bėgančio asmens sužinojau, kad rusų tankai jau yra ant plento prie Nuroko odų fabriko. Išgirdę šūvius subėgo apie 20 policijos tarnautojų ir, susėdę į auto mašinas, nuvažiuovome prie Vokiečių Komendantūros sužinoti, kuria kryptimi reikia trauktis, kad nepakliūtume rusams į nagus.

Čia susirinko 15 mašinų su įvairių įstaiigų tarnautojais. Komendantūroje sužinojome, kad komendantas yra išvažiavęs iširti padėti, ir kai jis grįš, bus duotas nurodymas, kuria kryptimi reikia trauktis. Deja, jis negrįžo. Vėliau sužinojau, kad jis žuvo.

Iš Zoknių aerodromo pakilo 12 vokiečių lėktuvų ir bombar-

davo miestą puolančius rusų tankus. Po kurio laiko iš komendantūros atėjo vienas vokiečių karininkas ir įsakė visiems vyrams susirinkti į komendantūros kiemą. Čia rādome apie 50 vokiečių kareivių ir apie 30 civilinių gyventojų, kurie turėjo ant kairės rankovės užsirišę baltus raiščius. Tarp jų pamačiau buvusį Kretingos apskrities policijos vadą Mačinską, kuris tuo laiku dirbo Šiaulių miesto teatre artistu. Jis vėliau mirė Amerikoje.

Visiems susirinkus, vokiečių karininkas paskelbė, kad nuo šios minutės mes visi esame vokiečių kariuomenės kareiviai ir kad turėsime ginti Šiaulių miestą. Po to išdalino ginklus. Vieni gavo šautuvus, kiti pistoletus, o likusiems išdalino po porą rankinių granatų. Kadangi aš turėjau valdišką revolverį, tai gavau porą rankinių granatų. Be to, visiems išdalino po konservų dėžutę ir puslonkį degtinės. Vokiečių kareiviams įsakė tuojau eiti, ir ant kelių vedančių iš miesto, padaryti užtvaras ir be komandanto leidimo nieko iš miesto

(Nukelta į 7 psl.)

GEROS DOVANOS

Šios knygos parduodamos dabar "Naujiuose" su didėlimis nuolaidomis:

Dr. A. J. Gussen — DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis. Kietais viršeliais, vietoje \$4.00 dabar tik	\$3.00
Minkštais viršeliais tik	\$2.00
Dr. A. J. Gussen — AUKŠTA KULTŪRA — ŽIAURUS ŽMONĖS. Kelionės po Europą išpūdziai. Vietoje \$2.00 dabar tik	\$1.50

Galima taip pat užsisakyti paštu, atsiuntus čekį arba money orderį.

NAUJIENOS,

1739 SO. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILL.

1944 metų nuotyčiai bėgant...

(Atkelta iš 6-to psl.)

neišeisti. Padėtis pasidarė nepavydėtina. Iš miesto be leidimo negalima išvažiuoti, o eiti ir kovoti prieš rusų tankus su revolveriu ir granatomis būtų juokinga ir savižudybė.

Pastebėjęs, kad prie komendantūros vartų sargybos nėra, nieko nesakęs, iš kiemo pašalinau, ką padarė ir kiti mano bendradarbiai. Atėjęs prie miesto sodo stovinčios mašinos, pamačiau, kad miesto sode yra išsidėstęs Lietuvos Savisaugos dalinys, kuriame galėjo būti apie 50 vyrų. Ar jiems vėliau pavyko iš miesto pašalinti, to nežinau.

Apie 12 valandą vokiečių lėktuvai, pakilę iš Zoknių aerodromo, nuskrido Vokietijos link. Tai buvo aišku, kad prie aerodromo priartėjo rusų kariuomenė ir kad jiems ten pasilikti pasidarė pavojinga. Apie 3 v. iš kur tai atsiradęs rusų tankas pradėjo apšaudyti miesto sodą, bet sviediniai lėkė viršum sodo medžių ir mūsų nekludė. Po to, matyti tas pats tankas, pradėjo artėti prie Aušros Alėjos, kur stovėjo mūsų mašinos. Tankas buvo visai netoli, nes girdėjau jo vikšrų žvangėjimą. Tuo pat metu iš vokiečių gavome parėdymą sėstis į mašinas ir važiuoti paskui juos. Privažiavus Tilžės gatvę, Radio skersgatvį, kuris yra šalia berniukų gimnazijos, jau stovėjo rusų tankas, kuris apšaudė priešais gimnaziją stovintį 2-ųjų aukštų namą. Be to, iš esančių arti gimnazijos namų aidėjo šūviai. Ar tai šaudė vokiečių kareiviai, ar nuleisti nakties metu rusų partizanai — nežinau.

Mums pasisekė laimingai iš miesto išvažiuoti. Tą naktį laimingai pasiekėme Tauragę. Vieną naktį pernakvojė, sekancią dieną apsistojome netoli Klaipėdos Krašto vokiečių repatrianto Krepsio ūkyje. Ant rytojaus Krepsas susikrovė į vežimą savo turtą ir su šeima išvažiavo į Vokietiją. Likę jo ūkio šeiminkais, tvarte radome paliktą kiaulę, kurią paskerdę turėjome ką valgyti.

Po kelių dienų gavome iš vokiečių įsakymą važiuoti į Šilutę ir ten padėti vietos policijai apsaugoti gyventojų turtą, nes beveik visi to miesto gyventojai buvo pabėgę toliau į Vokietiją. Į Šilutę atvykome su sunkvežimiu, kuris priklausė privačiam šoferiui. Pastarasis nenorėdamas pasilikti pas bolševikus, atbėgo iš Šiaulių kartu su mumis. Lengva valdiška mašina, su kuria atvažiavome iš Šiaulių, vokiečiai iš mūsų atėmė ir naudojo savo reikalams. Po kelių dienų gavome įsakymą važiuoti į Tilžę ir prisistatyti vokiečių saugumo policijai, kuri mums duos tolimesnius nurodymus, ką toliau daryti. Čia gavome įsakymą atiduoti visus turimus ginklus ir asmens dokumentus.

Taip pat iš mūsų atėmė dvi rasomas mašines, kurias buvome atsivežę iš Šiaulių policijos raštinės. Po to mus nuvežė į kareivines ir visiems, nežiūrint amžiaus, išdavė vokiečių kariškas uniformas, kur iš anksto ant kairės rankovės buvo užsiūta trikampio formos lietuviška vėliavėlė. Kareivinėse radome ir daugiau buvusių policijos tarnautojų, Savišaugos batalionų kareivių ir civilių gyventojų, kurie buvo vokiečių sugaudyti Lietuvos pasienyje. Iš čia kasdien buvo sudaromi ešalonai po 300 — 400 žmonių ir traukiniais siunčiami į Vokietijos gilumą, kaip pagelbiniai daliniai. Kiek per tas kareivines perėjo Lietuvos piliečių, tikrai nežinau, tik gerai atsimenu, kad mano registracijos numeris buvo 14,700. Tačiau aš buvau nepaskutinis, nes po manęs atvežė ir daugiau pabėgėlių. Taip ir pasibaigė mano policijos tarnyba ir daugiau savo tėvynės, kurioje gimiau ir užaugau — nebemačiau.

Po kelių dienų su transportu, kuriame galėjo būti apie 400 žmonių, iš Tilžės geležinkelio stoties, traukiniu atvažiavome į Oldenburgo miestą ir buvome patalpinti į tankų dalinio kareivines, kurios buvo apie 3 kilometrus už miesto.

Tankų dalinys buvo išvykęs į frontą, todėl kareivinėse mažai kareivių tesimatė. Keletas senesnio amžiaus kareivių buvo paskirti apmokyti mus rikiuotės. Tačiau jiems to daryti nereikėjo, nes savo tarpe turėjome daug buvusių Lietuvos kariuomenės karininkų, viršilų ir puskarininkų. Buvome suskirstyti į kuopas ir mūsų karininkų ar viršilų vadovaujami, kasdien po keletą valandų marširuodavome kareivinių rajone, dainuodami lietuviškas dainas, nuo kurių skambėjo visas kareivinių rajonas.

Viršum Oldenburgo dažnai praskrisdavo amerikiečių ir anglų lėktuvai bombarduodami Berlyną, bet Oldenburgo nelietė. Praslinkus trimis savaitėmis, iš Oldenburgo traukiniu atvažiavome į Austrijos sostinę Vieną. Iš stoties žygiavome apie 3 kilometrus pėsti, iki pasiekėm Aspern aerodromą. Čia dirbome prie įvairių darbų ir slėptuvių kasimo. Tačiau dažnai buvome laisvi ir nieko nedirbome.

Kadangi mūsų niekas nevaržė, tai laisvalaikiu dažnai tramvajų važiuodavome apžiūrėti Vienos miestą, kuris yra labai senas ir kuriame yra garsioji šv. Stepono katedra. Ypatingai visų dėmesį patraukdavo Prateris. Tai ištisas visokių žaidimų kvartalas su parku. Ko tik čia nėra. Žmonės ypatinai mėgo pasivažinėti elektriniu traukiniu po dirbtinus kalnus.

Traukinėlis, pakilęs į kal-

Paveiksle matome maticiklistą, įvažiuojantį į minkštą dirvožemį ir neišlaikiusį lygsvaros. Jis nukrito, bet nesusižeidė. Motociklai lengvai važiuoja kietu plentu, bet sustoja smėlyje arba minkštame juodžemyje.

ną, staiga neria į pakalnę ir vėl į kalną ir išlindęs per tunelius, apsukęs ratą apie kalną, vėl sustoja stotyje, iš kurios išvažiavo. Čia girdėjosi merginų klyksmas ir džiaugsmas, rodos, kad pasaulyje karo nėra. Be to, dauguma mėgdavo pasivažinėti ratu, kuris, rodos, buvo 300 metrų aukštumo. Pakilęs į viršų iš ten galėjo matyti visą miestą, kuris buvo lyg po kojomis.

Tačiau ilgai džiaugtis Vienos miestu mums neteko ir vieną sekmadienį, apie 11 valandą, pergyvenome pirmą bombardavimą. Atskridę lėktuvai bombardavo miesto centrą ir esančius už miesto žibalo sandėlius. Į sandėlius, matyti pataikė, nes iškilo į padanges didelis, lyg grybas, dūmų debesis. Vokiečiai gyrėsi, kad numušė 13 lėktuvų. Po to pasidarė pavojinga važinėti į Vieną, nes dažnai pradėjo lankytis atskiri lėktuvai ir bombarduoti miestą.

Po 3 savaičių buvome suskirstyti į grupes po 30 — 40 žmonių ir išskirstyti į apylinkėje esančius aerodromus. Aš patekau į Markersdorfo aerodromą, kuris yra apie 20 kilometrų nuo Vienos miesto, netoli plento Viena — Linčas. Aerodromą radome gerokai bombų apdaužytą. Liko tik vienas anгарas ir pora mūrinių namų, kuriuose gyveno kareiviai. Čia irgi dirbome prie slėptuvių statybos ir kitų darbų.

Gruodžio mėnesio pradžioje aš buvau paskirtas į vadinajamą kalnų komandą, kurios pareiga buvo, numuštam lėktuvui nukritus, surinkti lėktuvo metalo laužą ir atgabenti į aerodromą. Iš čia lėktuvų dalys buvo siunčiamos į fabrikus kaip laužas perdirbimui.

Prieš Kalėdų šventes aš ir dar du lietuviai buvome pasiūsti, drauge su trim vokiečiais kareiviais, išardyti ir parvežti Amerikos lėktuvą, kuris neišlindęs tekinių nusileido netoli Amštetino miesto prie vieno ūkininko sodybos. Ūkininkas mums papasakojo, kad lakūnas buvo vokiečių kilmės — amerikietis. Iš lėktuvo jis

išlipo nesužeistas ir paprašė, kad jį perduotų policijai. Lėktuvas buvo žvalgybinis, neginkluotas, dviejų motorų ir jame buvo įvairių fotografavimui aparatų. Vokiečiai džiaugėsi, kad jiems toks lėktuvas pateko į rankas ir norėjo jį sveiką pargabenti į aerodromą, kad atremontavę vėl galėtų skraidyti.

Kadangi lėktuvas pakilti negalėjo, tai reikėjo nuimti motorus ir sparnus ir tik tada pakrovę į sunkvežimį jį pargabentome į aerodromo dirbtuvę, kurioje buvo remontuojami sugedę lėktuvai.

Prie lėktuvo išardymo dirbome apie 2 savaites. Čia praleidome ir Kalėdų šventes. Tačiau vokiečiams neteko tuo lėktuvu pasinaudoti, nes po remonto pakilęs bandomam skridimui, užsidedę ore ir degdamas nukrito netoli aerodromo ribų. Žuvo ir vokiečių lakūnas. Kodėl taip atsitiko, liko neaišku.

Po Naujųjų Metų mūsų grupė buvo perkelta į Viener — Neustat'o aerodromą, kuris buvo apie 40 kilometrų nuo Vienos miesto. Šis aerodromas buvo labai didelis ir apie jį pusračiū buvo pristatyta daug anгарų, kurių dalis buvo nuo bombardavimų sugriauta. Gyvenome kareivinėse arti aerodromo. Kareivinių kieme ir aerodrome buvo iškastai požeminiai tuneliai — slėptuvės. Ypatingai gera slėptuvė buvo aerodrome. Ji buvo apie 30 metrų gilumoje ir jos jokia bomba negalėjo pasiekti. Aerodrome dirbome prie įvairių darbų. Man dažnai tekdavo išardyti netinkamus skraidymui lėktuvus, kurių dalis siūsdavo į fabrikus kaip laužą.

(bus daugiau)

● Kas savo silpnybes žino, tas jau yra pusė išminčiaus. (Galsworth)

● Visa pažanga yra laimėta nepatenkintųjų dėka; patenkintieji permainų nemėgsta. (Salvatore Quasimodo)

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

FORD CITY BUVO PAVASARINĖ DAILĖS DARBŲ PARODA

Praėjusį savaitgalį — šeštadienį ir sekmadienį Ford City Chicagos pietinėje dalyje, kur visokiausių krautuvių ir bankų centras užima beveik vieną mylią (nuo Pulaski iki Cicero Avenue), vyko didelė dailės darbų Ridge Art Association pavasarinė paroda. Minėta draugija buvo suorganizuota 1928 m. Dalyvavo parodoje per 100 menininkų — tapytojų, skulptorių, grafikų ir kitokių meno sričių specialistų, lygiai kaip ir mėgėjų.

Iš lietuvių toje parodoje dalyvavo bene tik viena lietuvaite dailininkė Magdalena Stankūnienė su 22 darbais — tapyba ir grafika. Iš kelių tūkstančių įvairiausių meno darbų, mūsų lietuvaitei kūriniams išsiskyrė savo originalumu, lengvu stiliumi, įdomiais motyvais ir kūrinių iškalbingu gyvumu. Pvz.: grafika — metų mėnesiai, trys tapybos darbai labai spalvingi 1) atstraktus paveikslas, 2) natūrmortas ir 3) figūrinė kompozicija atkreipė parodos lankytojų dėmesį.

Dail. Stankūnienė daro sparčią pažangą. Tai nepaprastai energijos dailininkė. Mane nustebino ir josios skulptūros. Pamaniau, kad jeigu ji daugiau padirbtų skulptūroje, tai būtų lygi, o gal ir pranašesnė moderniosios skulptūros srityje.

Taip jau yra, jog kas dirba, tas daug ir atsiekia. Be darbo nieko nėra. Kor.

RELIGINIO MENO PARODOJ DALYVAUJA IR LIETUVIAI

Cranbrook meno akademijos galerijose (Bloomfield Hills, Mich.) nuo bal. 1 d. iki 27 d.

vyksta šeštoji religinio meno paroda, kurioje dalyvauja mūsų iškilieji vitražistai Bronė Jameikienė ir Adolfas Valeška su savo vitražais.

LIETUVIŲ VITRAŽAS

Iš Lietuvos atsiuntė albumą — „Lietuvių vitražas“. Vilnius 1968 m. Redagavo I. Meciūnaitė. Tiražas 5000 egz. Didelio formato leidinys su spalvotomis vitražų reprodukcijomis. Pirmoje vietoje skirta 32 psl. lietuvių kalba vitražo atsiradimo Lietuvoje istorijai, vitražistų biografijos ir vitražų sąrašas. Toliau seka trumpesnės apybraižos rusų, prancūzų, anglų ir vokiečių kalbomis.

Dauguma vitražistų pasinėšę į moderniojo meno sintezę. K. Morkūno „Pirčiupio“ projektai ir vitražai gana įdomūs. Jis vartoja skaldyto stiklo stambius gabalus, kurie žėri kaip rubinas ir safiras. A. Mackelaitės „Eglė ir žilvinas“ biuvetei spalvotas stiklas, montuotas švinu. S. Ušinsko ir A. Stoškaus daugiausiai istorinio žanro projektai. Yra labai įdomių vitražų, bet jų temos nukreiptos į darbą, pramonės bei ūkio gyvenimą, veda į nuobodų temų pasikartojimą.

Apybraižoje yra tokia pastraipa:

„Tarybų Lietuvoje dvidešimt penktųjų metų išvakarėse Kaune atidaryta Vitražo ir skulptūros galerija — pirmas tokio tipo muziejus visoje šalyje — atskleidė tiek nemažus mūsų vitražistų laimėjimus, tiek ir didžiulis šios monumentaliosios — dekoratyvinės dailės šakos galimybes įsilieti į

nūdienę tarybinę architektūrą. Nauji lietuvių vitražistų darbai sudarė atskirus įspūdingus skyrius 1965 metų respublikinėje parodoje „Taikos sargyboje“.

Apie Lietuvių vitražo lietuviškumą toliau šitaip kalba albumo įvade:

„Mūsų vitražistų pasiekimai tokie dideli, kad jau drąsiai galima kalbėti apie lietuviškojo vitražo mokyklą, kuriai pagrindą davė atgaivintos kūrybiškai pratęstos šio senojo meno tradicijos“.

O toliau kalbama, priduriant, žinoma, socialistinio realizmo tėzę, kad „... vitražas atskirose socializmo šalyse, Vakarų Europoje ir Amerikoje įgavo naujų vaizdinių bei stilistinių bruožų: laužant senas jo tradicijas, kuriami vitražai iš storo stiklo, montuoto naujomis statybinėmis medžiagomis, tiesiog betonu ir pan.“

Vitražas, kaip dekoratyvinio meno dalis, savo keliu tėra visur plačiai naudojamas. Jis yra 3000 metų senumo. Jau Antikos pasaulis jį žinojo ir naudojo. Lietuvoje vitražo menas atsirado su gotikos paplitimu, veikiausiai po Reformacijos, nes lietuviai vėliau, negu kiti priėmė krikščionybę.

Balandžio 29 d. bus iliustruota paskaita apie Amerikos baldų stilius. Skaitys Chicagos Istorijos Draugijos muziejaus kuratorius Joseph Zywicki Pradžia 7:30 v. iki 9:00 v. v.

Balzeko muziejuje iš k. į d.: Ed. Mankus, dail. M. Šileikis ir dail. Br. Murinas. Balandžio 12 d. buvo rodomas filmas švietimo reikalais Ed. Mankui vadovaujant.

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

GOTIKA IR JOS POPULIARUMAS

(Tęsinys)

Šalia romanikos architektūros bei skulptūros (romanikos architektūra savaime skulptūrinė), pamažu kuriasi naujas menas — gotika. Naujas menas, gotika, pradeda išsivystyti naujas formules, visiškai pakeičia senąją romaninės architektūros sistemą ir nustato naują konstrukcijos santvarką. Visas bažnyčios mūras ir bokštas auga į viršų. Nauja ogivų kryžmė tampa tipiška gotikine, skliautų svoris nebeišdalintas visam mūriui.

Pirmoji didelė gotikinė architektūra išsivysto tarp 1140 iki 1200 metų Ile-de-France, kur romaninis menas neturėjo stiprių šaknų.

2) Gotikos stiliaus narviūra (sankryžminių lubų ir navų struktūra)

(Bus daugiau)

Balzeko muziejaus veikla

— Helen Pius ir Barbara Slavin, New Yorko Istorijos Draugijos narė, balandžio 9 d. visą vakarą dirbo užkarduodamos Istorijos dr. Jai Balzeco muziejuje vykusių margučių ir kalėdinių eglučių dekoravimo kursus. P-lė Slavin ruošiasi magistro laipsniui įsigyti Cooperstown, N. Y. Balzeco muziejaus štabas mielai padeda tiems, kurie siekia mokslu.

Bal. 19 d. bus paskaita su skaidrėmis apie brangakmenių šlifavimą ir apipavidalinimą. Paskaitą skaitys Russell Kemp iš Lizzardo muziejaus. Paskaitos pradžia 10 v. ryto iki 11:30 valandos.

Gegužės 4 d. bus Maria High School mokinių dailės darbų paroda, kuriai vadovauja sesuo Rosanne.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 19, 1969

MAGDALENA STANKŪNIENĖ

„Liepos mėnesis“ (medžio raizginys)
Iš įvykusios dailės parodos Ford City